

HOVRÄTTEN ÖVER SKÅNE OCH
BLEKINGE
Avd 4

DOM
1990-10-31
Malmö

1 (7)
DT 4234
T 551/89

ÖVERKLAGAD DOM

Malmö tingsrätts, avd 1:3, dom 1989-10-23, DT 73; Bilaga A

VADEKÄRANDE

Klemeco Nord Aktiebolag, 556209-1297, Boarp 790, 262 00 ÄNGELHOLM

VADESVARANDE

Jernmanufaktur Aktiebolaget Raco, 556054-8504, Box 9118,
200 39 MALMÖ

Ombud: Sjövall, Bengt, advokat, Stortorget 29, 211 34 MALMÖ

SAKEN

Skadestånd p g a kontraktsbrott

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Med ändring av tingsrättens domslut under 1. förpliktar hovrätten Jernmanufaktur Aktiebolaget Raco att till Klemeco Nord Aktiebolag betala fyrahundrafyrtiotvå tusen nio hundrafyrtiotvå (442 942) kr jämte ränta därpå enligt 6 § räntelagen från 1986-12-01 tills betalning sker.
2. Med upphävande av tingsrättens domslut under 2. förpliktar hovrätten Jernmanufaktur att ersätta Klemeco för rättegångskostnader vid tingsrätten med etthundraåttatusensexhundrasjutton (108 617) kr, varav 75 300 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på förstnämnda belopp enligt 6 § räntelagen från 1989-10-23 tills betalning sker.
3. Jernmanufaktur förpliktas ersätta Klemeco för rättegångskostnader i hovrätten med trettiofyra tusen åttahundrafem (34 805) kr, varav 28 600 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på förstnämnda belopp enligt 6 § räntelagen från 1990-10-31 tills betalning sker.

Jernmanufaktur AB Raco

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 846	Malmöhusvägen	040-35 57 00	040-783 11	9.30-14.30
201 80 MALMÖ	Västergatan 47			

PARTERNAS TALAN I HOVRÄTTEN M M

Klemeco, som återkallat yrkandet om ersättning för utebliven royalty, har yrkat att hovrätten bifaller käromålet i övrigt, d v s förpliktar Jernmanufaktur att betala 536 000 kr jämte ränta på detta belopp samt förpliktar Jernmanufaktur att utge ersättning för Klemecos rättegångskostnader vid tingsrätten. Jernmanufaktur har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

Parterna har åberopat samma grunder för sin talan som vid tingsrätten och till utveckling av sin talan anfört vad som antecknats i tingsrättens dom. Härutöver har parterna preciserat sina ståndpunkter enligt följande.

Klemeco: Jernmanufacturs kontraktsbrott har bestått i att garanterad inköpsvolym inte uppnåtts. Jernmanufaktur har strikt skadeståndsansvar på garantiåtagandet. - Den del av skadeståndet som i tingsrättens dom angetts avse ränteförluster avser rätteligen ränteintäkter som uteblivit på grund av att försäljningsintäkterna uteblivit. - Det vitsordas att övrig försäljning i Sverige av Klemeco-produkter till annan än Jernmanufaktur uppgått till 11 000 kr år 1986 och till 65 000 kr år 1987. Däremot vitsordas inte att utebliven handelsvinst reduceras med motsvarande belopp eftersom kostnaderna översteg dessa belopp. Det vitsordas inte heller att Klemeco kunnat sälja för ytterligare 100 000 kr under 1987. - Jernmanufaktur har inte vägrats att ta del av det material Göran Nilsson haft som underlag för sina beräkningar.

Jernmanufaktur: För beräkning av utebliven ränta vitsordas det av Göran Nilsson använda beräkningssättet. Tillämpat på den av bolaget vitsordade uteblivna handelsvinsten om 25 000 kr för ettvar av åren 1986 och 1987 skulle den uteblivna ränteintäkten uppgå till 1 250 kr för 1986 och 3 875 kr för 1987. - Det kan inte vitsordas att Klemecos kostnader översteg försäljningsintäkterna.

Klemeco, som i målet haft advokaten Lena Ström som ombud, har efter huvudförhandlingen meddelat att Lena Ström från den 8 oktober 1990 inte längre är ombud för bolaget.

HOVRÄTTENS DOMSKÅL

I målet är följande ostridigt. Jernmanufaktur blev i februari 1982 ensam återförsäljare av Klemecos patenterade produkt Klemit. Sedan ägaren av Klemeco, Bertil Burström, i december 1985 meddelat Jernmanufaktur att han var missnöjd med försäljningsresultatet och att Klemeco därför ville bryta avtalet om ensamrättsförsäljning, men Jernmanufaktur förklarar sig önska ett fortsatt samarbete, sammanträffade parterna den 27 januari 1986, varvid formerna för en fortsatt ensamrättsförsäljning för Jernmanufaktur diskuterades och ett avtalsförslag upprättades. Efter justeringar av förslaget undertecknade parterna den 30 januari 1986 det till tingsrättens dom som bilaga nr 1 fogade återförsäljaravtalet.

Om inte annat avtalas mellan parterna får det anses åligga en ensamåterförsäljare att med omsorg verka för största möjliga avsättning av säljarens produkter på marknaden. En sådan förpliktelse har också skrivits in i avtalet mellan Klemeco och Jernmanufaktur under punkt 5. Avtalet innehåller emellertid därutöver under punkt 3 föreskrifter om minimikvantitet, enligt vilka Jernmanufaktur skulle för leverans under varje kalenderår under avtalstiden av Klemeco köpa en viss minimikvantitet av produkterna. För ettvarrt av åren 1986 och 1987 bestämdes minimikvantiteten till inköp för 600 000 kr.

Tolkat efter ordalydelsen kan det skriftliga avtalet inte förstås på annat sätt än att Jernmanufaktur utfäst sig att åstadkomma ett visst resultat, nämligen att Klemeco skulle få försålt Klemitprodukter för 600 000 kr för ettvarrt av åren 1986 och 1987, och att Jernmanufaktur således inte enbart åtagit sig att med omsorg verka för detta resultat.

Vad som - enligt utredningen i målet - förekommit vid avtalsslutet ger inte anledning att tolka avtalet på annat sätt än efter dess ordalydelse.

Inte heller kan vad som förekommit innan parterna träffades för en uppgörelse i nämnvärd omfattning bidra till att fastställa avtalets innehåll; parternas ståndpunkter låg då långt ifrån varandra. Det kan dock konstateras att Klemeco krävde garantier för att vissa försäljningsresultat uppnåddes och att det var Jernmanufaktur som önskade att samarbetet mellan parterna skulle fortsätta. Det kan också konstateras att avtalet, om det skulle tolkas så som Jernmanufaktur gjort gällande, knappast skulle ha inneburit en förbättring av Klemecos ställning jämfört med vad som gällde tidigare.

Det har inte gjorts gällande att det förelåg någon skillnad i styrkeförhållande mellan parterna. Avtalet formulerades av Jernmanufakturs juridiska biträde.

Med hänsyn till det anförda bör avtalet tolkas så att Jernmanufaktur utfäst sig att för ettvarvt av åren 1986 och 1987 köpa Klemitprodukter av Klemeco för minst 600 000 kr. Det är ostridigt att detta avtalsvillkor inte på långt när uppfyllts av Jernmanufaktur.

Om inte annat följer av lag eller avtal sanktioneras avtalsbrott som innebär underlåtenhet att uppfylla en utfästelse med ett principiellt strikt ansvar. Någon lagregel om undantag från denna princip när det gäller återförsäljare föreligger inte.

I det skriftliga avtalet mellan Klemeco och Jernmanufaktur regleras under punkt 3.4 underlåtenhet att uppnå minimikvantiteterna på så sätt att Klemeco, om Jernmanufaktur under ett kalenderår inte uppnår den avtalade minimikvantiteten, har en ovillkorlig rätt att senast den 31 mars påföljande år säga upp avtalet till omedelbart upphörande.

1990-10-31

T 551/89

I avtalet finns dessutom, under punkt 10.3, en bestämmelse om att part har rätt att säga upp avtalet till omedelbart upphörande om andra parten bryter mot sina skyldigheter enligt avtalet. Enligt denna bestämmelse äger emellertid den andra parten rätt att vidta rättelse inom 30 dagar efter mottaget meddelande om sin underlåtenhet att uppfylla sina förpliktelser.

Det är ostridigt att Klemeco hävt avtalet per den 21 oktober 1986 bl a på grund av anteciperat kontraktsbrott med avseende på avtalad minimikvantitet. Klemeco har gjort gällande att hävningen skett enligt punkt 10.3 i avtalet. Jernmanufaktur har vitsordat att Klemeco enligt punkt 3.4 haft rätt att häva avtalet.

Jernmanufaktur har gjort gällande att det skriftliga avtalet uttömmande reglerar påföljden vid underlåtenhet att uppnå minimikvantiteterna och att något skadestånd därför inte skall utgå.

I det skriftliga avtalet finns inga bestämmelser om skadeståndsskyldighet, bortsett från regler om befrielsegrunder vid force majeure som inte är aktuella i detta mål.

Det är ostridigt att parterna vid avtalsslutet inte diskuterat frågor om skadestånd.

Hovrätten finner med hänsyn till det sagda inte visat att parterna avtalat att skadestånd inte skulle utgå.

På grund av det anförda finner hovrätten att Jernmanufaktur har ett strikt skadeståndsansvar gentemot Klemeco till följd av att Jernmanufaktur underlåtit att uppfylla bestämmelserna i avtalet om inköp av vissa minimikvantiteter under 1986 och 1987.

När det gäller skadeståndets storlek gör hovrätten följande bedömning.

1990-10-31

T 551/89

Den omständigheten att Klemeco hävt avtalet per den 21 oktober 1986 utesluter inte att Klemeco är berättigat till skadestånd för 1987.

I fråga om Klemecos förlust har auktoriserade revisorn Göran Nilsson beräknat denna för 1986 till 277 000 kr, varav 264 000 kr avser utebliven handelsvinst och 13 000 kr ränteförlust, och för 1987 till 259 000 kr, varav 220 000 kr avser utebliven handelsvinst och 39 000 kr ränteförlust. Det är upplyst i målet att Göran Nilsson intar en helt oberoende ställning gentemot Klemeco. Anledning att ifrågasätta hans opartiskhet föreligger därför inte. Det saknas också skäl att ifrågasätta hans kompetens. Göran Nilssons beräkning av skadeståndet bör därför läggas till grund för bedömningen. Vid beräkningen av den uteblivna handelsvinsten skall emellertid reduktion ske med hänsyn till att ytterligare försäljningar från Klemeco skett, nämligen för 11 000 kr år 1986 och för 65 000 kr år 1987. Hovrätten godtar att bruttovinsten beräknas till omkring 50 procent, varför reduktion av handelsvinsten skall ske med hälften av nämnda belopp. Med hänsyn till att uppsägning av avtalet skedde per den 21 oktober 1986 och Klemeco därför bör ha haft möjlighet att genom ytterligare försäljning under 1987 minska sin skada godtar hovrätten Jernmanufaktur's invändning om att Klemeco borde ha kunnat sälja för ytterligare 100 000 kr under 1987. Även hälften av detta belopp bör dras av från den av Göran Nilsson beräknade uteblivna handelsvinsten. Förlorad handelsvinst bör således beräknas till 258 500 kr för år 1986 och till 137 500 kr för år 1987. Utebliven ränta bör med tillämpning av Göran Nilssons metod beräknas på dessa reducerade belopp enligt följande.

för 1986: 258 500 kr x 0,5 x 10 procent = 12 925 kr

för 1987: (12 925 kr + 258 500 kr) x 10 procent + (137 500 kr x 0,5 x 10 procent) = 27 142 kr + 6 875 kr = 34 017 kr.

Skadeståndet skall alltså bestämmas för 1986 till 271 425 kr och för 1987 till 171 517 kr eller till sammanlagt 442 942 kr.

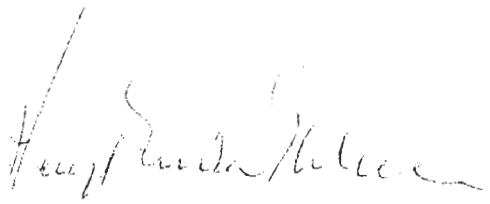
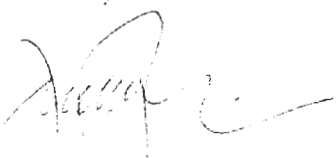
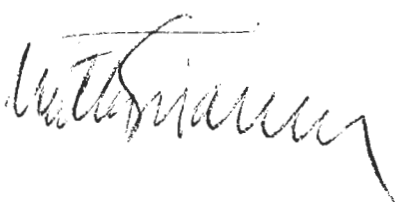
1990-10-31

T 551/89

Då nedlagt arbete i allt väsentligt rör frågan om Jernmanufakturs skadeståndsskyldighet och sättet för beräkning av skadeståndet, i vilka frågor Klemeco vunnit, skall Jernmanufaktur förpliktas utge full ersättning för Klemecos rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

FULLFÖLJD SHÄNVISNING

Talan mot denna dom förs genom ansökan om revision senast onsdagen den 28 november 1990. Anvisningar för fullföljd av talan se Bilaga B.

(se prot bil)

Fotokopians överensstämmelse med
originalet bestyrkes. Malmö i hovrätten
i tjänsten

I målets avgörande har deltagit hovrättsrådet Ingrid Berg samt adjungerade ledamöterna f d hovrättsrådet Bengt-Erik Åhberg, kamrarrättsassessorn Jerry Eriksson (skiljaktig) och Maths Göransson (referent).

Från domen är Jerry Eriksson skiljaktig och anför:

Klemeco har yrkat skadestånd av Jernmanufaktur på den enda grund att Jernmanufaktur orsakat Klemeco skada genom att bryta mot återförsäljaravtalet. Kontraktsbrottet har bestått i att Jernmanufaktur inte har uppnått garanterad inköpsvolym enligt avtalsklausulen 3.1. På grund av garantiåtagandet har Jernmanufaktur strikt ansvar för uppkommen skada.

Såsom Klemeco sålunda formulerat sin talan är det - som tingsrätten också har funnit - av avgörande betydelse för utgången i målet hur avtalsklausulen 3.1 i återförsäljaravtalet skall tolkas.

Sedd isolerad och tolkad enligt sin ordalydelse är det rimligt att tolka avtalsklausulen på det sätt majoriteten gjort, dvs som en utfästelse att inköpa en viss kvantitet med de rättsverkningar därav följer.

Avtalsklausulen i fråga måste emellertid sättas in i ett vidare sammanhang för att kunna bedömas på rätt sätt. Den måste bedömas mot bakgrund bl a av vad avtalet i övrigt innehåller och vad parterna i övrigt har anfört i målet.

Återförsäljaravtalet har vid en närmare granskning brister i såväl klarhet som omfattning. Det har sålunda inte reglerats vad som skall gälla om skadeståndsskyldighet vid bristande uppfyllelse av avtalet, vare sig när det gäller den nu aktuella klausulen eller andra. Vid bedömningen av innebörden av klausulen 3.1 har man dock en viss ledning av andra klausuler i avtalet. Enligt klausul 10.3 har avtalspart en generell rätt att säga upp avtalet till omedelbart upphörande vid den andra partens avtalsbrott. Därutöver har Klemeco enligt klausul 3.4 fått en ensidig rätt att säga upp avtalet om Jernmanufaktur inte uppnår de avtalade minimikvantiteterna. I klausul 10.4 föreskrivs återköpskyldighet för Klemeco av Jernmanufacturs lager för det fall avtalet upphör. Det finns inget i avtalet som tyder på att återköpsklausulen inte skulle gälla även för det fall Klemeco sagt upp avtalet på grund av underskriden minimikvantitet. Enligt återköpsklausulen skulle Klemeco i sådant fall vara skyldigt att återköpa även levererade varor som legat under minimikvantiteten. Dessa förhållanden talar för att inte betrakta klausulen om minimikvantitet som ett garantiåtagande.

Även andra omständigheter som kommit fram i målet bidrar till att belysa avtalsklausulens innebörd. De uppgifter Bertil Burström och Lars Jivede lämnat vid förhör ger således en viss ledning även om de - vilket de gett klart uttryck för - uppfattat innebörden av vad de avtalat på helt olika sätt. Båda parter synes ha haft ett intresse av ett fortsatt avtal om ensamförsäljning. För Klemeco var det viktigt att försäljningen ökade och man hade därför ett intresse att få en avtalad minimikvantitet. Försäljningen av Klemeco-produkten var emellertid inte av väsentlig betydelse för Jernmanufaktur, eftersom den endast utgjorde en obetydlig del av företagets totala försäljning. Frågan om skadeståndsskyldighet vid underskriden minimikvantitet har enligt Burström berörts vid åtminstone ett sammanträffande mellan parterna när förhandlingarna om ett fortsatt avtalsförhållande inleddes. Vid de förhandlingar som omedelbart föregick avtalet synes dock frågan inte ha berörts vid förhandlingar mellan parterna. Enligt Jivede har Jernmanufaktur aldrig slutit något återförsäljaravtal med garanterade minimikvantiteter och skulle heller inte

göra det för Klemitprodukten, eftersom man inte var beroende av den. Minimikvantiteten i klausulen 3.1 var nästan dubbelt så stor som Jernmanufakturs försäljning av Klemit under ettvar av åren 1985 och 1984. Främst de senast nämnda omständigheterna talar mot att tolka avtalsklausulen i fråga som en utfästelse för Jernmanufaktur att inköpa en viss minimikvantitet.

I detta sammanhang kan man inte heller bortse från att avtalet i fråga synes ha sin förebild i ett standardavtal för ensamåterförsäljningsavtal (se t ex SOU 1984:85 Handelsagentur och kommission s 213 f). Bestämmelsen i standardavtalet är utformad som en målsättningsklausul. Den i målet aktuella klausulen om minimikvantitet är visserligen utformad på annat sätt än den i standardavtalet men likheterna i övrigt mellan detta och avtalet mellan Klemeco och Jernmanufaktur medför ändå att även denna omständighet talar mot att klausulen i fråga skall uppfattas som en garanti.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de omständigheter som här har berörts - den aktuella avtalsklausulens ordalydelse, innehållet i avtalet i övrigt, vad som i övrigt har kommit fram i målet som belyser hur avtalet skall tolkas samt innehållet i standardavtalet - inte medför att avtalsklausulen 3.1 i återförsäljaravtalet kan förstås på sådant sätt att Jernmanufaktur har gjort ett garantiåtagande - eller annan utfästelse med motsvarande rättsverkningar - beträffande en viss inköpsvolym. Den omständigheten att Jernmanufaktur inte har köpt minimikvantiteten medför därmed inte att Jernmanufaktur har något strikt ansvar för eventuell uppkommen skada hos motparten. På de grunder Klemeco åberopat kan Jernmanufaktur därför inte åläggas att betala skadeutånd.

Jag anser därför att tingsrättens domslut under 1. skall fastställas. Överröstad i huvudsaken är jag i fråga om rättegångskostnaderna ense med majoriteten.